

ระดับความสำคัญของข้อความและการอ่าน: ข้อเสนอแนะ

รัชนีโรจน์ กุลธำรง

บทนำ

ระดับความสำคัญของข้อความในที่นี้หมายถึง ระดับความสำคัญ (prominence) ของข้อความ (information) ที่ปรากฏอยู่ในภาษาในระดับที่สูงกว่าประโยค (discourse) และเมื่อกล่าวถึงคำว่า “discourse” แล้วจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้คำนิยามของคำว่า “discourse” ที่จะใช้ในบทความชิ้นนี้เพื่อป้องกันความสับสนซึ่งอาจจะเกิดขึ้นได้ เนื่องจากคำคำนี้มีผู้ใช้กันแพร่หลาย โดยให้ความหมายแตกต่างกันไป

“Discourse” หมายถึงภาษาซึ่งใช้ในระดับที่สูงกว่าประโยค ภาษาในระดับนี้อยู่ในรูปแบบต่างๆ เช่น อยู่ในรูปของจดหมาย บทความ นิทาน นิยาย ตำราทำกับข้าว และสุนทรพจน์ เหล่านี้จัดเป็นภาษาที่ใช้ในลักษณะที่ไม่มี การโต้ตอบกับคนอื่น (monologue) แต่คำว่า “discourse” ยังครอบคลุมไปถึงภาษาที่ใช้ในลักษณะที่มีการโต้ตอบกัน (dialogue) เช่น การสนทนากันระหว่างคนสองคนขึ้นไป ซึ่งจะเห็นได้ว่าลักษณะภาษาที่ใช้เขียนตำราทำกับข้าวกับลักษณะภาษาที่คนสองคนใช้พูดโต้ตอบกันนั้นแตกต่างกัน นักภาษาศาสตร์บางกลุ่มหันมาสนใจศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ภาษาในระดับ “discourse” เพราะเห็นว่าเป็นภาษาในระดับที่เราใช้ในการสื่อสารซึ่งกันและกัน นักภาษาศาสตร์บางกลุ่มให้ขอบเขตของการวิเคราะห์ “discourse” รวมไปถึงท่าทางที่เราใช้ในการสื่อสาร นั่นคือนอกจากจะให้ความสำคัญต่อภาษาที่ใช้แล้วยังให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบอื่นที่เราใช้ในการสื่อสารอีกด้วย เช่น การแสดงออกทางสีหน้า การวางมือ เป็นต้น

จะเห็นว่าขอบเขตของ “discourse” กว้างมากจนอาจจะเรียกได้ว่าการศึกษา “discourse” เป็นการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ในการสื่อสารซึ่งกันและกัน สำหรับขอบเขตของ “discourse” ในบทความนี้มีเพียงภาษาซึ่งใช้ในระดับที่สูงกว่าประโยค และมีลักษณะเป็นภาษาที่ใช้โดยไม่มี

โต้ตอบ (monologue) คำว่า “discourse analysis” ในที่นี้ไม่ได้มีความหมายแต่เพียงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประโยคซึ่งปรากฏให้เห็นในรูปของคำวลีที่เรียกกันว่า “cohesion” เช่น คำว่า furthermore, but, in the beginning, shortly, because of หรือ according to ซึ่งใช้เชื่อมประโยคเท่านั้น “Discourse analysis” ในที่นี้หมายถึงข้อหนึ่งซึ่งเป็นที่รู้จักกันในหมู่นักภาษาศาสตร์ชาวยุโรปว่า “Textlinguistics”

นักภาษาศาสตร์กลุ่ม “discourse analysis” หรือ “textlinguistics” นี้ศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ “discourse” ในภาษาต่าง ๆ พบว่าส่วนประกอบของ “discourse” ไม่ได้มีแต่เพียงความสัมพันธ์ระหว่างประโยคซึ่งปรากฏให้เห็นในรูปของคำหรือวลี (cohesion) เท่านั้น ส่วนประกอบอีกส่วนหนึ่ง คือ ระดับความสำคัญของข้อความ (information) ใน “discourse” นี้ก็มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่า “cohesion” ระดับความสำคัญของข้อความนี้เรียกว่า “prominence” ข้อความต่าง ๆ ใน “discourse” มีความสำคัญไม่เท่ากันมากบ้าง น้อยบ้าง ข้อความซึ่งมีความสำคัญน้อยมีไว้เพื่อเสริมหรือเน้นข้อความที่สำคัญเพื่อให้ผู้อ่านอ่าน “discourse” นั้น ๆ ได้อย่างรู้ความหมาย รู้ว่าข้อความใดสำคัญเป็นหัวข้อเรื่อง ข้อความใดเป็นเพียงส่วนประกอบ ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการติดตามเรื่องเพื่อให้เกิดความเข้าใจตามไปด้วย โดยรู้ว่าตนกำลังอ่านอะไรอยู่ Longacre (1976:10) กล่าวว่า

“A discourse must not only have cohesion but prominence. If all parts of a discourse are equally prominent, total unintelligibility results. The result is like being presented with a piece of black paper and being told, “This is a picture of black camel crossing black sands at midnight.”

หรืออีกนัยหนึ่ง ถ้าเปรียบว่า “discourse” เป็นภาพ ๆ หนึ่งข้อความ (information) ต่าง ๆ ใน discourse ก็จะเป็นสีสันท่าง ๆ ซึ่งทำให้ภาพนั้นเป็นภาพขึ้นมา คนดูก็จะรู้ว่า เป็นภาพอะไร หรือว่าเขากำลังดูอะไรอยู่ หากภาพนั้นเป็นสีคำหมดหรือเป็นสีเขียวหมดทั้งภาพ เราจะบอกได้อย่างไรว่าภาพนั้นเป็นภาพอะไร

บทความนี้ได้เขียนขึ้นโดยมีจุดประสงค์จะลงล้างความสำคัญของ cohesion หากแต่เป็นการรวบรวมข้อสรุปและทฤษฎีทาง “discourse analysis” ซึ่งเกี่ยวกับระดับความสำคัญ

ของข้อความ หรือ “prominence” นั้นเอง จุดประสงค์ของบทความนี้ก็เพื่อเสนอว่าในเมื่อการค้นคว้าทาง “discourse analysis” ได้พบว่า “prominence” ก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่า “cohesion” ความรู้เกี่ยวกับ “prominence” ก็น่าจะเป็นประโยชน์ต่อการอ่านหรือการสอนการอ่านพอ ๆ กับที่ความรู้เกี่ยวกับ “cohesion” เคยให้ประโยชน์มาแล้ว เมื่อผู้อ่านหรือนักเรียนได้รับการชี้แนะเกี่ยวกับทั้งสองสิ่งนี้แล้ว นอกจากจะทำให้รู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างประโยคทั้งในระดับประโยคและระดับย่อหน้าแล้ว ยังจะทำให้รู้ว่าข้อความ (information) ใน “discourse” อันใดมีความสำคัญ ข้อความใดเป็นเพียงส่วนประกอบ หรือแม้กระทั่งเพราะเหตุใดผู้เขียนหรือผู้พูดจึงใส่ข้อความนั้นลงไว้ใน “discourse” ของตน

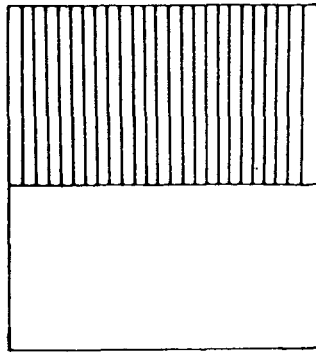
บทความนี้จะแบ่งออกเป็นส่วน ๆ ดังนี้

1. “Prominence” คืออะไร
2. ทำไม “discourse” จึงต้องมี “prominence”
3. “verb structure” กับ “prominence”

1. Prominence คืออะไร

ระดับความสำคัญของข้อความ หรือ “prominence” ที่จะกล่าวถึงพอเป็นสังเขปในบทความนี้จัดอยู่ในลักษณะภาษาที่อยู่ในโครงสร้างผิว (surface structure) หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นภาษาในระดับที่มองเห็นได้ด้วยตา ข้อความเหล่านี้ปรากฏอยู่ในรูปของคำหรือประโยค เป็นต้น บทความนี้จะยังไม่กล่าวถึง “prominence” ที่อยู่ในโครงสร้างลึก (deep structure)

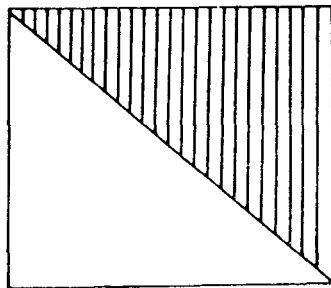
ในระยะเบื้องต้นการพูดถึงสิ่งที่มองเห็นได้ด้วยตาเป็นสิ่งที่ควรกล่าวถึงก่อนที่จะนำสิ่งที่ไม่สามารถมองเห็นด้วยตามาเกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตามสิ่งหนึ่งซึ่งจำเป็นต้องกล่าวถึงคือความสัมพันธ์ระหว่าง “surface structure” กับ “deep structure” โครงสร้างทั้งสองนี้ไม่ได้อยู่ในลักษณะที่แบ่งได้ว่าระดับความตื้นเท่านั้นของ “surface structure” และระดับความลึกนั้นเป็นของ “deep structure” (dichotomy) โครงสร้างทั้งสองนี้เกี่ยวข้องและปะปนกันจนแยกระดับความตื้นลึกออกเป็นสองส่วนไม่ได้ (polarity) เราไม่สามารถกำหนดลงไปได้ว่า “surface structure” ลึกลงไปได้มากเท่าไร และ “deep structure” จะมีระยะใกล้พื้นผิวได้มากเพียงไร (Longacre 1980–1982) โปรดดู ภาพที่ 1 และ 2 ซึ่งวาดขึ้นพอเป็นสังเขป

DEEP STRUCTURE

ภาพที่ 1 surface structure และ deep structure ในลักษณะที่ระดับความตื้นลึกแยกออกจากกันเลย (dichotomy)

SURFACE STRUCTURE

DEEP STRUCTURE

ภาพที่ 2 surface structure และ deep structure ในลักษณะที่ระดับความตื้นลึกปะปนกันอยู่ (polarity)

Joseph Grimes (1975) นักภาษาศาสตร์ผู้หนึ่งซึ่งค้นคว้าและวิจัย “discourse” ในภาษาต่าง ๆ เป็นจำนวนมากพบว่า ข้อความ (information) ที่ปรากฏใน “surface structure” ของ “discourse” นั้นมีลักษณะไม่เหมือนกัน ความแตกต่างของโครงสร้างของภาษาที่ใช้เรามองเห็นได้ชัดเจนและมีลักษณะเป็นระบบในแต่ละภาษา ดังนั้นการแบ่งประเภทของข้อความ (information) เหล่านี้ย่อมจะมีประโยชน์ในการวิเคราะห์ “discourse” อย่างยิ่ง Grimes (1975) ใช้ “narrative discourse” ในการวิเคราะห์เป็นส่วนใหญ่เพราะเห็นว่าความแตกต่างของโครงสร้างของภาษาในข้อความ (information) ประเภทต่าง ๆ นั้นเห็นได้ชัดเจนที่สุด เขาแบ่งประเภทของข้อความ (information) โดยดูจากลักษณะภาษาที่ใช้เฉพาะในข้อความประเภทหนึ่ง ๆ ในที่นี้จะกล่าวถึงโดยสังเขปได้ดังนี้

1. “events” หมายถึงข้อความที่กล่าวถึง การกระทำของคน สัตว์ หรือสิ่งของ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับเค้าโครงของเรื่อง (plot structure) Grimes (1975 : 48) พบว่าลักษณะภาษา (form) ที่ใช้ในข้อความประเภทนี้ คือ คำกริยาสำคัญซึ่งมีความหมายสมบูรณ์ในตัวเอง (independent verbs) ภาษาหลายภาษาใช้คำกริยานี้บรรยายข้อความที่เป็นกรกระทำ (action)

2. “participants” หมายถึงข้อความที่บอกให้รู้ว่าใคร (สิ่งมีชีวิต) อะไร (สิ่งไม่มีชีวิต) มีส่วนเกี่ยวข้องใน “event” แต่ละอย่าง ข้อความที่เป็น “participants” นี้ส่วนใหญ่เป็น คำนามและสรรพนาม

3. “non-events” หมายถึงข้อความที่ไม่ได้กล่าวถึงกรกระทำของใครหรืออะไร เป็นข้อความที่ใช้ประกอบเท่านั้น โดยแบ่งเป็น 4 ประเภท คือ

3.1 “setting” หมายถึงข้อความที่บอกสถานที่ เวลา และสถานการณ์ที่ “event” หนึ่ง ๆ เกิดขึ้น โครงสร้างของภาษาที่ใช้ เช่น ข้อความต่อไปนี้

(a) on a tree (สถานที่)

(b) T’ was the eighteenth of April in seventy-five (เวลา)

(c) (while) the ancestors were making beer (สถานการณ์)

3.2 “background” หมายถึงข้อความที่อธิบายเสริม “event” ภาษาส่วนใหญ่ มักใช้คำประเภท because, therefore เป็น “background” ในการอธิบายความ (explanation)

3.3 “evaluations” หมายถึงข้อความซึ่งผู้พูดหรือผู้เขียนใช้เพื่อสื่อสารความรู้สึกของตนที่มีต่อใคร อะไรหรือต่อการกระทำใดๆ ที่เกิดขึ้น ลักษณะภาษาที่ใช้ในการสื่อสารความรู้สึก (linguistic expression) นี้ เช่น การเลือกใช้คำเพื่อบรรยายหรือแนะนำตัวละคร ซึ่งผู้อ่านจะรู้ว่าข้อความที่ขีดเส้นใต้ต่อไปนี้ แสดงให้เห็นว่าผู้เขียนมีความรู้สึกต่อคนที่ชื่อ Orestes อย่างไร และการเลือกใช้คำในข้อ (a) จะสื่อสารความรู้สึกที่ไม่เหมือนคำในข้อ (b)

(a) Orestes the matricide

(b) Orestes the avenger of his sire.

- ผู้เขียนจะสื่อสารความรู้สึกโดยตรง หรือทางอ้อมผ่านตัวละครอื่น ๆ ก็ได้
- 3.4 “collateral” หมายถึงข้อความที่บอกถึงสิ่งที่ไม่ได้เกิดขึ้นจริง ๆ ในขณะที่นั้น ข้อความนี้จะออกมาในรูปของโครงสร้างทางประโยคเช่น ปฏิเสธ (negation) คำสั่ง (imperatives) คำถาม (questions) และกริยาในรูปอนาคตกาล (future tense forms) ประโยชน์ของ “collateral” ก็คือ ช่วยเน้นความสำคัญของการกระทำ (action) ที่เกิดขึ้นจริง ๆ

Grimes (1975) แบ่งข้อความออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ดังที่ได้กล่าวถึงแล้วโดยสังเขป คือ “events participants และ non-events” หลักฐานจากภาษาต่าง ๆ จำนวนมากสนับสนุนว่า ลักษณะภาษาที่ใช้ในข้อความต่างประเภทมีลักษณะต่างกันอยู่

“Different kinds of information tend to be communicated by grammatically distinctive forms in surface structure” (Grimes 1975 : 35)

เมื่อข้อความมีหลายประเภท ความสำคัญของข้อความแต่ละประเภทย่อมมีไม่เท่าเทียมกัน สำหรับ “discourse” ที่เป็นเรื่องเล่า (narrative) นั้น Grimes (1975) เห็นว่าข้อความประเภท “events” มีความสำคัญมากที่สุด ถ้าเปรียบข้อความทั้ง 3 ประเภทเป็นเส้นใย (thread) ที่เป็นส่วนประกอบเชื่อมโยงกันเป็น “discourse” ประเภทใด ๆ แล้วเส้นใยสำคัญซึ่งเป็นตัวแกนกลางทำให้เรื่องเล่าเป็นรูปเป็นร่าง คือ เส้นใยที่ชื่อว่า “events” ค้วยเหตุนี้ Grimes จึงเรียก “events” ว่าเป็นเหมือน “the central thread of discourse” อย่างไรก็ตาม Grimes (1975) ให้ข้อคิดว่า “events” ไม่ได้เป็น “the central thread” ของ “discourse” ทุกประเภท Grimes พบว่าใน “discourse” ประเภทอื่น เช่น ที่เขียนหรือพูดเพื่อจุดประสงค์ในการอธิบายหรือบรรยายสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (explanatory discourse) ข้อความที่ถือเป็น “the central thread” หรือเส้นใยสำคัญซึ่งเป็นตัวแกนกลางทำให้ “explanatory discourse” เป็นรูปเป็นร่างขึ้นมา คือ เส้นใยหรือข้อความที่เรียกว่า “background” ซึ่งถ้าเป็นเรื่องเล่าแล้วเส้นใยนี้จะเพียงเส้นใยประกอบเท่านั้น ในเมื่อระดับความสำคัญของข้อความแตกต่างกันออกไปใน “discourse” แต่ละประเภท (genre) ดังนั้นประเภทของ “discourse” จึงเป็นตัวชี้ว่าระดับความสำคัญของข้อความของ discourse ประเภทนั้น ๆ เป็นอย่างไร เช่น ข้อความประเภทใดเป็น

“the central thread” และข้อความประเภทใดเป็นเพียงส่วนประกอบ ความคิดนี้ได้รับการสนับสนุนจากนักภาษาศาสตร์อีกผู้หนึ่งซึ่งศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ “discourse” ในภาษาต่างๆ เป็นจำนวนมาก นักภาษาศาสตร์ผู้หนึ่งคือ Robert E. Longacre Longacre (1981) มองเห็นความจำเป็นในการแบ่ง “discourse” ออกเป็นประเภทๆ (genre) ในที่นี้จะไม่กล่าวถึงหลักเกณฑ์และหลักการในการแบ่ง เนื่องจากไม่สำคัญต่อบทความนี้ การแบ่งประเภทนี้สำคัญต่อการวิเคราะห์ “discourse” มาก เนื่องจากข้อความที่มีลักษณะของภาษา (forms) ชนิดหนึ่งจัดเป็นข้อความสำคัญที่ใช้ในการดำเนินเรื่องของ “discourse” ประเภทหนึ่ง แต่กลับกลายเป็นว่าข้อความที่มีลักษณะเดียวกันนั้นจัดเป็นข้อความประกอบของ “discourse” อีกประเภทหนึ่ง

Longacre (1981) แบ่งข้อความออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. ข้อความสำคัญที่ใช้ดำเนินเรื่อง (main-line)
2. ข้อความประกอบ (supportive material)

จะเห็นได้ว่า Longacre (1981) แบ่งประเภทและจัดระดับความสำคัญของข้อความไปในเวลาเดียวกัน และไม่สนใจจะหาชื่อไว้เรียกข้อความประเภทต่างๆ ว่า “events, participants หรือ non-events” เหมือนกับ Grimes (1975) ความจริงแล้วหนังสือ *The Grammar of Discourse : Notional and Surface Structure* ของ Longacre (1981) มีรายละเอียดมากมายเกี่ยวกับ “discourse” แต่ในที่นี้จะขอกล่าวถึงแต่ส่วนที่เกี่ยวกับระดับความสำคัญของข้อความซึ่งอาจจะนำมาใช้ประโยชน์ในการอ่านหรือการสอนการอ่าน

Longacre แบ่ง “discourse” ออกเป็นประเภทต่างๆ และพบว่าในข้อความที่เป็นข้อความสำคัญที่ใช้ในการดำเนินเรื่อง (main-line) นั้นมีลักษณะโครงสร้างของส่วนกริยา (verb structure) ของประโยคซึ่งแตกต่างจากโครงสร้างของส่วนกริยาของข้อความประกอบ (supportive material) ทั้งนี้จะเห็นได้จาก tense, aspect และ mode ซึ่งจัดอยู่ในโครงสร้างผิว (surface structure) ต่อไปนี้จะขอเสนอตารางสรุปลักษณะของโครงสร้างส่วนผิวที่ใช้ในข้อความสำคัญ (main-line) ของ “discourse” ประเภทต่างๆ ที่ Longacre (1981) ศึกษาและวิเคราะห์ไว้ ตารางนี้จะเขียนไว้พอเป็นสังเขปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางสรุปลักษณะของโครงสร้างของส่วนกริยาที่ใช้ในข้อความสำคัญ (main-line) ของ discourse ประเภทต่างๆ

ประเภท (genre)	discourse ที่จัดอยู่ในประเภทนี้	โครงสร้างของส่วนกริยา
1. เรื่องเล่า (narrative)	เทพนิยาย เทพตำนาน เรื่องสั้น เรื่องยาว ข่าว	- non-durative preterite - "historical present" - future tense
2. เรื่องที่มีลักษณะเป็นขั้นตอน (procedural)	ตำราทำกับข้าว หนังสือคู่มือการใช้ต่างๆ	- present tense - imperatives
3. เรื่องที่เกี่ยวกับการแนะนำสั่งสอน (hortatory)	คำให้โอวาท คำสั่งสอน คำแนะนำ	- imperatives - โครงสร้างอื่นที่นิยมใช้แทน imperatives ในภาษานั้น
4. เรื่องที่มีลักษณะการบรรยาย (expository หรือ explanatory)	บทความ ข้อเขียนทางวิทยาศาสตร์	- existential และ equational clauses - nominalization

Longacre (1978) พบว่าภาษาอังกฤษและอีกหลาย ๆ ภาษานิยมใช้กริยาอดีตกาลซึ่งบอกถึงการกระทำที่จบสิ้น (non-durative preterite) ในเรื่องเล่า (narrative discourse) จนอาจกล่าวได้ว่าข้อความสำคัญของ "narrative discourse" ก็คือข้อความที่ใช้กริยา non-durative preterite ดังนั้นในการอ่าน "discourse" ประเภทนี้ถ้าผู้อ่านให้ความสนใจกับข้อความที่มีกริยา non-durative preterite เป็นพิเศษแล้ว การติดตามเรื่องก็จะรวดเร็วและแม่นยำขึ้น อีกทั้งยังแยกได้ว่าข้อความใดสำคัญและข้อความใดเป็นเพียงข้อความประกอบ

นักภาษาศาสตร์อีกสองคนซึ่งมีความคิดเห็นสอดคล้องกับ Grimes และ Longacre คือ Paul J. Hopper และ Sandra A. Thompson

Hopper (1979) ศึกษาและวิเคราะห์ "discourse" ในภาษาต่างๆ และพบว่าข้อความใน "discourse" สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. “foreground” หมายถึงข้อความสำคัญที่ใช้ในการดำเนินเรื่อง
2. “background” หมายถึงข้อความประกอบเรื่อง

สิ่งที่น่าสนใจที่ Hopper (1979) พบก็คือข้อความประเภท “foreground” (หรือที่ Grimes เรียกว่า “events” และ Longacre เรียกว่า “main-line”) มีลักษณะภาษา (forms) ต่างจากข้อความประกอบเรื่อง (background) ทั้งนี้เห็นได้จากลักษณะภาษาที่แตกต่างกันในการใช้ tense และ aspect เช่น ในภาษาฝรั่งเศสและรัสเซีย การเรียงลำดับคำ (word order) เช่น ในภาษาอังกฤษโบราณ และการใช้ voice ในภาษามาลาย์และตากาล็อกทั้งนี้อาจจะอ่านรายละเอียดเพิ่มเติมได้ใน Hopper (1979)

ต่อมาในปี 1980 Hopper และ Thompson เสนอสมมติฐานว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างข้อความสำคัญ (foreground) กับความเป็น “transitivity” ของกริยาในข้อความนั้น หรืออีกนัยหนึ่งข้อความที่มีกริยาซึ่งมีความเป็น “transitivity” สูงจะเป็นข้อความสำคัญของ “discourse” ความเป็น “transitivity” หมายถึงกระบวนการในการส่งผ่านการกระทำระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องอยู่ในการกระทำนั้น คนหนึ่งเป็นผู้กระทำ และการกระทำนั้นส่งผลมายังอีกคนหนึ่ง หรือจะพูดให้ง่าย ๆ คือ ข้อความสำคัญหมายถึง ข้อความที่บอกให้รู้ถึงการที่คน ๆ หนึ่งทำสิ่งหนึ่งลงไปแล้วโดยความตั้งใจและมีคนอื่นอีกคนหนึ่งได้รับผลที่ส่งมาจากการกระทำนั้น ๆ อย่างเต็มที่ ดังนั้นกริยาในข้อความที่จะเป็นข้อความสำคัญ (foreground) ของ “discourse” ได้จะต้องเป็นกริยาที่บอกถึงการกระทำ (action) ที่เกิดขึ้นและจบสิ้นแล้ว ซึ่งผู้กระทำจงใจหรือตั้งใจทำลงไปโดยต้องการให้มีผลเกิดขึ้นกับอีกคนหนึ่ง เช่น ตัวอย่างต่อไปนี้ (Hopper and Thompson 1980 : 253)

- (a) Jerry likes beer.
- (b) Jerry knocked Sam down.

จากตัวอย่าง 2 ข้อนี้ Hopper and Thompson (1980 : 253) ให้ข้อความ (b) มีความเป็น “transitivity” สูงกว่าข้อความ (a) ทั้งนี้โดยยึดหลักเกณฑ์ในการวัดความเป็น transitivity ซึ่งจะได้นำมาสรุปโดยสังเขปข้างล่างนี้

หลักเกณฑ์ในการวัดความเป็น transitivity ของประโยคต่าง ๆ พอนำมาเรียบเรียงให้เข้าใจง่าย ๆ ได้ดังนี้

ตารางที่ 2 : ตารางแสดงหลักเกณฑ์ในการวัดความเป็น transitivity ของประโยค (clauses)

ลักษณะของประธาน กริยา และกรรมในประโยค	ความเป็น Transitivity	
	สูง (HIGH)	ต่ำ (LOW)
A. PARTICIPANTS (จำนวนผู้มีส่วนร่วม ในการกระทำ)	2 หรือมากกว่านั้น (หมายถึงมี ทั้ง Agent และ Object ซึ่งก็คือ patient หรือ receiver นั่นเอง)	1 เท่านั้น
B. KENESIS (หรือ movement ของกริยา)	กริยาที่เป็น action เช่น กริยา hug	กริยาที่เป็น non-action คือเป็น state เช่น กริยา like
C. ASPECT ของกริยา	กริยาที่มีจุดจบ (telic หรือ end point) เช่น ในประโยค I ate it up.	กริยาที่ยังอยู่ในระหว่างดำเนินการ (atelic หรือ open-end) เช่น ในประโยค I am eating it
D. PUNCTUALITY	กริยาที่ไม่มีช่วงเวลาระหว่างจุด เริ่มต้นและจุดจบนานจนทำให้ ผลกระทบที่มีต่อผู้ถูกกระทำ (patient) มีน้อยลง เช่น kick ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นกริยาที่ punctual	กริยาที่มีกระบวนการที่ดำเนินไป เรื่อย (on-going) เช่น กริยา carry ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นกริยาที่ non-punctual
E. VOLITIONALITY (ความตั้งใจในการทำ กริยาหนึ่ง)	กริยาที่แสดงความตั้งใจของผู้ทำ (volitional หรือ intentional) เช่น ในประโยค I wrote your name.	กริยาที่ไม่ได้แสดงความตั้งใจของ ผู้ทำ (non-volitional หรือ unintentional) เช่น ในประโยค I forgot your name.
F. AFFIRMATION (ความเป็นประโยค บอกเล่า)	กริยาที่เป็นรูปบอกเล่า (affirmative)	กริยาที่มีรูปปฏิเสธ (negative)
G. MODE ของกริยา	กริยาที่บอกการกระทำที่เกิดขึ้น จริงๆ (realis)	กริยาที่บอกการกระทำที่ไม่ได้เกิด ขึ้นจริงๆ (irrealis) หรือกริยาที่ บอกการกระทำที่เกิดขึ้นใน non-real world

ลักษณะของประธาน .กริยา และกรรมในประโยค	ความเป็น Transitivity	
	สูง(HIGH)	ต่ำ (LOW)
H. AGENCY (ผู้กระทำ กริยา)	Agent ที่มีศักยภาพ (potency) สูง เช่นคำว่า George ซึ่งเป็น ชื่อคนในประโยค George startled me.	Agent ที่มีศักยภาพ (potency) ต่ำ เช่นคำว่า Picture ในประโยค The picture startled me.
I. AFFECTEDNESS OF OBJECT (ผล กระทบที่มีต่อผู้ ถูกกระทำ)	ผลกระทบเต็มที่ต่อ object ใน ประโยค เช่น I drank up the milk.	ผลกระทบบางส่วนต่อ object ใน ประโยค เช่น I drank some of the milk.
J. INDIVIDUATION OF OBJECT (ความเป็นบุคคลของ กรรมในประโยค)	คุณสมบัติของนามซึ่งเป็น ob- ject ที่มีลักษณะ individuated คือ - proper - human, animate - concrete - singular - count - referential, definite	คุณสมบัติของนามซึ่งเป็น object ที่มีลักษณะ non-individuated คือ - common - inanimate - abstract - plural - mass - non-referential

Hopper และ Thompson (1980) สรุปว่าความสูงต่ำของ “transitivity” ในประโยคต่าง ๆ ของ “discourse” สัมพันธ์กับระดับความสำคัญของข้อความใน “discourse” นั่นคือประโยคที่มี “transitivity” สูงจะเป็นข้อความสำคัญ (foreground) ของ “discourse” ซึ่งมีบทบาทในการดำเนินเรื่อง ส่วนประโยคที่มี “transitivity” ต่ำจะเป็นข้อความประกอบ (background) ซึ่งช่วยเสริมข้อความสำคัญ ดังนั้นจะเห็นว่าระดับความสำคัญของข้อความนั้นจะปรากฏให้เห็นได้ในประโยคต่าง ๆ ของ “discourse” เช่น อาจจะได้เห็นได้จากลักษณะโครงสร้างของส่วนกริยาซึ่งเป็นโครงสร้างผิวที่สำคัญที่จะแสดงให้เห็นถึง “transitivity” ของข้อความนั้น หากผู้อ่านให้ความสำคัญต่อโครงสร้างของส่วนกริยาของแต่ละประโยค ผู้อ่านก็จะสามารถแยกได้ว่าข้อความ

ไคมีความสำคัญและข้อใดเป็นเพียงส่วนประกอบซึ่งอาจไม่จำเป็นต้องไปพะวงถึงมากนัก ผู้ที่สอนการอ่านอาจจะสอนให้ผู้เรียนรู้จักใช้โครงสร้างของส่วนกริยาเป็นเครื่องช่วยในการอ่านดังกล่าวได้

2. ทำไม “discourse” จึงต้องมี “prominence”

Grimes (1975), Hopper (1979), Hopper and Thompson (1980) และ Longacre (1976, 1978, 1981) ต่างพบว่า “discourse” นั้นประกอบด้วยข้อความซึ่งมีหลายระดับและมีความสำคัญต่อ “discourse” มากน้อยต่างกัน ระดับความสำคัญของข้อความแต่ละประเภทนั้นเป็นส่วนประกอบสำคัญของ “discourse” หากข้อความทั้งหมดของ “discourse” มีระดับความสำคัญเท่าเทียมกัน คือ ไม่มี “backbone” และไม่มี “background” ผู้อ่านหรือผู้ฟังจะไม่มีทางรู้ได้ว่าข้อความใดในเรื่องเล่ามีความสำคัญเปรียบได้กับกระดูกสันหลัง (backbone) หรือเป็นตัวดำเนินเรื่อง และข้อความใดเป็นเพียงส่วนประกอบ (background) เพื่ออธิบายหรือขยายข้อความที่เป็น “backbone” ด้วยเหตุนี้ “discourse” จึงต้องมีระดับความสำคัญของข้อความ Grimes (1975), Hopper (1979), Hopper and Thompson (1980) และ Longacre (1976, 1978, 1981) ได้ศึกษาและค้นพบว่าใน “discourse” ของภาษาหลายภาษามีระดับความสำคัญของข้อความซึ่งปรากฏอยู่ในโครงสร้างผิวในรูปต่าง ๆ ซึ่งมีลักษณะเป็นระบบ “prominence” นั่นก็คือระดับความสำคัญของข้อความ (information) ใน “discourse” นั้นเองซึ่งก็ได้สรุปไว้แล้วในตอนต้นของบทความนี้ ระดับความสำคัญของข้อความนั้นมีหลายชื่อด้วยกัน สำหรับข้อความสำคัญมีตั้งแต่ “event,” “main-line” และ “backbone” ข้อความที่มีความสำคัญรองลงมาเรียกว่า “non-events” และ “background” หรือ “supportive material” ทั้งนี้ไม่ว่าสิ่งเหล่านี้จะมีชื่อว่าอะไรความสำคัญไม่ได้อยู่ที่ชื่อ หากอยู่ตรงประเด็นที่ว่า “prominence” หรือระดับความสำคัญของข้อความใน “discourse” นั้นเป็นโครงการสำคัญของ discourse ไม่น้อยไปกว่า “cohesion” เลย Longacre (1976 : 9) ให้ข้อคิดเห็นว่า

“Cohesion and prominence are necessary to make a discourse a discourse, rather than a more conglomeration of sentences or paragraphs.”

หากปราศจาก “prominence” แล้ว เราก็จะมีแต่ประโยคหลาย ๆ ประโยคเชื่อมโยงกันเป็นระบบ มีความสัมพันธ์กันอย่างไร้จุดหมาย ในทำนองเดียวกันในการอ่านใด ๆ ก็ตาม หากผู้อ่านหรือผู้เรียนไม่ได้รับการชี้แนะหรือมีความรู้เกี่ยวกับ “prominence” มีแต่ความรู้หรือได้รับ

การชี้แนะแต่เรื่อง “cohesion” ผู้อ่านก็จะได้แต่ติดตามเรื่อง รู้ว่าข้อความไหนประโยคใดเชื่อมโยง หรือมีความสัมพันธ์กันแต่ไม่ได้ระวังเรื่อง prominence หรือรู้ว่าประโยคนั้น ๆ เป็นข้อความสำคัญของ “discourse” ไม่ได้เป็นเพียงส่วนประกอบ

นอกจากความรู้เรื่องระดับความสำคัญของข้อความ จะช่วยให้ผู้อ่านรู้จักข้อความสำคัญของ “discourse” ได้แล้ว ยังอาจจะทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ tense/aspect/mode หรือ nominalization ด้วย ผู้เขียนหรือผู้พูด “discourse” นั้นใช้โครงสร้างผิวที่ต่างกันข้อความประเภทต่าง ๆ ความรู้เกี่ยวกับเรื่องระดับความสำคัญของข้อความจะทำให้ผู้อ่าน หรือผู้เรียน เข้าใจจุดประสงค์ของผู้เขียน “discourse” ว่าเพราะเหตุใดข้อความหนึ่ง ๆ จึงใช้ future tense ทั้ง ๆ ที่อยู่ “narrative discourse” ซึ่งกล่าวถึงเรื่องที่เกิดขึ้นแล้วในอดีต จุดประสงค์นั้นก็คือ ผู้เขียนต้องการจะอธิบายขยายความ เหตุการณ์หรือการกระทำซึ่งเป็นตัวดำเนินเรื่อง จึงได้ใช้ future tense แทนที่จะใช้ past tense

3. “Verb structure” กับ “Prominence”

อาจจะเกิดความสงสัยขึ้นว่าในเมื่อ “Prominence” มีความสำคัญต่อ “discourse” เช่นเดียวกับ “cohesion” เราจะเริ่มต้นศึกษาหรือชี้แจงอะไรให้ผู้เรียนรู้จักและทำความเข้าใจ prominence เมื่อสังเกตดูจากผลงานของทั้ง Grimes, Hopper and Thompson และ Longacre จะพบว่า โครงสร้างผิวสำคัญที่ใช้บอกระดับความสำคัญของข้อความใน “discourse” ก็คือโครงสร้างของส่วนกริยาเช่น tense/aspect/mode และ nominalization ดังนั้นจึงควรเริ่มต้นกันที่ verb structure

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า กริยาเป็นส่วนประกอบสำคัญที่สุดของประโยค แต่ได้รับความสนใจน้อยมากในการสอนภาษา ผู้เรียนได้แต่ท่องจำโครงสร้างของส่วนกริยาในประโยคเดี่ยว ๆ ซึ่งไม่ได้อยู่ใน “discourse” เมื่อมาอ่าน “discourse” จึงไม่เข้าใจว่าทำไมประโยคนั้นจึงใช้ tense/aspect/mode นี้แทนที่จะเป็น tense/aspect/mode อื่น หากผู้อ่านรู้และเข้าใจระบบของโครงสร้างของส่วนกริยาที่ใช้ใน “backbone” และ “background” ของ “discourse” แต่ละประเภท (genre) แล้ว นอกจากจะทำให้เกิดความเข้าใจการใช้ tense/aspect/mode แล้ว ยังจะทำให้การอ่านได้ผลดียิ่งขึ้นด้วย ผู้อ่านจะสามารถจับและติดตามข้อความที่สำคัญ สามารถแยกข้อ

ความสำคัญซึ่งเป็นตัวดำเนินเรื่องออกจากข้อความที่เป็นเพียงส่วนขยาย ทำให้ไม่เกิดความสับสนในการอ่าน เพราะการติดตามเนื้อเรื่องโดยใช้โครงสร้างของส่วนกริยา ซึ่งมีความเป็นระบบนั้น เป็นเครื่องนำทางที่ไว้ใจได้ เนื่องจากกริยาเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่สุดของประโยคซึ่งจะต้องปรากฏอยู่เสมอ

บทสรุป

อย่างไรก็ตามระดับความสำคัญของข้อความนี้ยังได้รับการศึกษาค้นคว้าในวงแคบโดยเฉพาะอย่างยิ่งใน “discourse” ที่เป็นภาษาอังกฤษ การเรียนรู้เกี่ยวกับระดับความสำคัญของข้อความหรือ “prominence” นี้จะมีส่วนช่วยในการอ่านไม่แพ้การเรียนรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประโยคหรือ “cohesion” นั่นก็คือนอกจากผู้อ่านจะรู้ว่าประโยคใดเชื่อมหรือสัมพันธ์อยู่กับประโยคใดทั้งในระดับประโยคและระดับสูงกว่านั้นแล้ว ผู้อ่านยังจะสามารถจับได้ว่า ข้อความใดมีความสำคัญที่จะช่วยให้ผู้อ่านตีความหมายและติดตามการดำเนินเรื่อง หรือข้อความใดเป็นเพียงข้อความประกอบที่เสริมเข้ามาเพื่อเน้นความสำคัญของข้อความสำคัญ (foreground) ซึ่งอาจจะไม่จำเป็นต้องพะวงถึงมากนัก หากจะต้องอ่าน “discourse” นั้นในเวลาจำกัด

“Discourse analysis” นั้นไม่ได้ค้นคว้าหรือวิเคราะห์แต่ความสัมพันธ์ระหว่างประโยคทั้งในระดับประโยคและระดับย่อหน้า (cohesion) หากแต่ค้นคว้าและวิเคราะห์ระดับความสำคัญของข้อความ (prominence) ด้วย มีผู้นำทฤษฎี “discourse analysis” ในส่วนที่เกี่ยวกับ “cohesion” มาช่วยในการอ่านและการสอนการอ่านซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์ ในเมื่อนักภาษาศาสตร์ทฤษฎีนี้ไม่ได้หยุดนิ่งอยู่ที่ cohesion ถึงเวลาแล้วหรือยังที่เราจะเริ่มให้ความสนใจกับ “prominence” เพื่อที่เราจะได้ใช้ทั้งความรู้เรื่อง “cohesion” และ “prominence” มาเป็นประโยชน์ในการอ่านหรือการสอนการอ่าน ทฤษฎี “discourse analysis” มีขอบเขตกว้างมากดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทนำ และนักภาษาศาสตร์ทฤษฎีนี้ก็ไม่ได้หยุดนิ่งอยู่กับที่ เชื่อว่าในภายหน้าเราอาจจะได้นำเอาความรู้อื่น ๆ เกี่ยวกับ “discourse” มาใช้ในการสอนการอ่านหรือในการอ่านเพิ่มขึ้นอีก

หนังสืออ้างอิง

- Grimes, Joseph E. *The Thread of Discourse*. The Hague : Mouton, 1975.
- Hopper, Paul J. Aspect and Foregrounding in Discourse. *Syntax and Semantics. Discourse and Syntax* vol. 12 ed. by Talmy Givon. (New York : Academic Press, 1979).
- Hopper and Sandra A. Thompson. Transitivity in Grammar and Discourse. *Language* 56. (1980) 251-99.
- Longacre, Robert E. *Discourse Grammar : Studies in Indigenous Languages of Colombia, Panama, and Ecuador*. Dallas : Summer Institute of Linguistics, 1976.
- . "Why we need a vertical revolution in linguistics." *The Fifth Locus Forum*. ed. by Wolfgang Wolck and Paul L. Garwin. (South Carolina : Hornbeam Press Incorporated, 1978).
- . In press. *The Grammar of Discourse : National and surface structure*.
- . Lecture notes. 1980-1982.